

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRACAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 240, POLUGOD. K 120, ČETVRTGOD.
K 60, POJEDINI BROJ K 6.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Političko opredjeljivanje*)

Piše dr. Aleksandar Licht.

IX.

Koje je čuvstvo moglo da obuzme našu braću u Vojvodini iza Ujedinjenja?

Presječene su bile odjednom niti, koje su ih vezivale s Madžarskom. Ali oni nijesu mogli da osjećaju ma kakvu dublju bol zbog toga; u najgorem slučaju nešto, što bi se dalo nazvati horror vacui: tjeskoba pred neizvjesnosti. Kakvu bol da i osjete, videći gdje onkraj novo povučene granice hara isprva Kunov boljševizam i s njime sablast anarhije pod vidom novog »poretka«, da ga, nešto docnije, zamijeni pakao bijeloga terora, kud i kamo groznijeg i nečovječnijeg od ranijeg terora, a što ih se lično najviše taknulo: pogromski antisemitskoga? Nijesu li to bila braća po plemenu, čije su lešine plovile Dunavom, izbačene pred oči vojvodjanskih Židova? Nije li to bila židovska jeza, koja ih je potresala na užasne vijesti o vješanju u Orgovanskoj šumi? I nije li onaj antisemitizam plemenske mržnje, koji je ganjao Židove učenjake i Židove studente s pragova kulture, bio onaj isti, koji ih je, nije tome tako davno, zatvarao u geta i gonio onkraj granica? Nijesu li logori interniraca, u kojima su im braća živa trunula, bili neizmjereno strašniji i od lomača inkvizicije?

Doista: Madžarska je činila sve, što se moglo, da Židovi u Vojvodini, do jučer njezini Židovi, što brže prekinu svaku vezu s njome i da blagodare sudbini, što su dospjeli izvan dohvata njezine vlasti. Samo oni, u kojih je bio pijetet helota dotukao svako osjećanje samosvijesti i muževnosti, mogli bi bili nasmoći patološku sentimentalnost sjete zbog pobjedonosnim mačem presječenih veza. U muževnih muževa židovstva nije moglo da se budi drugo čuvstvo, već ono nesavladiva ogorčenja, ogorčenja, koje je grčilo pesnice, kad su se spominjali, kakvom plaćom plaća Madžarska Židovima sve ono, što ima da im blagodari na svim poljima njezina državnoga i društvenoga života.

U Jugoslaviji oni su stajali pred neizvjesnosti. Ali oni su znali, da je Pijemont Jugoslavije: mala kraljevina Srbija, bila istinski demokratska i istinski širokogrudno-snošljiva. Oni su vidjeli srpskog vojnika, pobjednika iza herojskoga stradanja, gdje ulazi u širu otadžbinu kao zaštitnik reda, bdijući da mu anarhija ne razori djelo pobjede. I naš je brat u Vojvodini bio pun nade i vjere, da ide ususret građanskoj jednakosti.

On se, stojeći odjednom u novoj državi, čije je granice zapljuskivala bujica

*) Vidi br. 47, 54, 55 i 56 iz god. 1922. i br. 2 iz god. 1923. »Židova«.

moćna bijesa i krv njegove braće, prenuo i okrenuo se. Obreo je svoje jevrejstvo; osjećao je, da ono u mijeni bivanja ostaje jedina neprolazna svojina, koju, ma koliko bila zatrpana i na oko usahla, jaki udari uvijek izbiju iz okamine srca te iznova teče, kao ono kad je Mojsija štapom udario u pećinu, pa je iz nje procurilo vrelo, da osvježi pustinjski narod i kao ono, kad bjehu predi u Babilonu i spominjali se u nevolji domaje...

U sebi većina se Židova Vojvodine snašla kao nikad prije. Ali u odnosu prema okolini oni su bili nesigurni; tek puni nade i vjerovanja. Činilo im se, kao svima nama Židovima Jugoslavije, da će mala Srbija osvojiti veliku Jugoslaviju svojom čovječanskom širokogrudnosti, pa da ne će trebati tek Wilsonovih načela i ugovora o zaštiti manjina, te bi našli, u zajednici s ostalom braćom u državi, i jednakopravnost građansku i mogućnost duševno-nacijske autonomije s političkim garancijama nacijskih manjina, s pravom, da imaju svoje poslanike, koji će biti na njihovu braniku, i svoje škole, koje će čuvati i razvijati nacijsku individualnost njihove djece, ponešto izbljedjelu kod otaca, koji su baš zato sad to jače težili za njom. Vjerovali su — ta slabi su tad, neposredno iza rata, bili toliko naivni, te su vjerovali u ostvarivanje ideala braćimljenja čovječanstva u jednakosti i slobodi, vjerovali, da se ovaj rat svršio u znaku pobjede civilizacije nad varvarstvom — vjerovali su, velim, u osvit pravde svima, bez hegemonija i sitna gloženja zbog istorijskih granica i sličnoga. I njihova je radost bila iskrena kao i naša, kao svih ljudi dobre volje u ovoj državi, što je je tako došlo. te se braća jedne krvi okupiše u jednome domu. Kolike sreće, koliko obilje zanosa i ljubavi! Mišljahu Židovi u Vojvodini, mišljasmu svi mi: toliko je te sreće, zanosa i ljubavi, da će obuhvatiti ne samo braću po krvi, već sve nas građane ove države bez razlike narodnosti, plemena, krvi, vjere, pa čak i klasa...

Ali ako je srpski vojnik ujedini trojimeni narod, nijesu političari i državnici dali, da, spremivši ubojito oružje, kao čovjek rasije cijelom državom sjeme, niklo na tlu seljačke Srbije: sjeme široke čovječje snošljivosti. Već je kan da bilo obratno: zmajsko sjeme plemenskih, nacijskih, vjerskih i klasnih razdora, niklo u rasadištima jedne oborene države, rasijalo se i širilo korov svoj po svoj državi. Najprije su došli izgoni »stranaca«, sjetimo se, da su najjači bili u Bosni onih državnika, koji sada, pred izbore, agituju s Vesnićevom porukom (zbog koje smo se nekad toliko radovali i spominjali je na čast srpskoga naroda): i ne ćemo se

varati, ako ovaj prvi navještaj mržnje »stranaca« upišemo u zaslugu prečanskoj psiholozi. Iza toga su došli birački spiskovi, u koje nijesu htjeli upisivati inorodne pripadnike države, jer bi još mogli optirati za drugu državu, dok je baš za Židove bilo jasno, da oni to ne mogu. Partijski je interes zagospodovao nad općim; korupcija je preotimala maha; pa i sad doživljavamo, da se o tome, imaju li se inorodni državljani u Vojvodini unijeti u biračke spiskove, mnogo diskutovalo dotle, dok se nije zbog izbora i mandata partije sondirao teren, i tek iza toga riješilo se ovo pitanje pozitivno. Je li tu odlučilo pravo i zakon ili partija i kupovanje duša, nije teško odgonenuti. I vjerovatno će se postupati i tu »individualno«.

Iako sam isprva o tim pojavama, koje su općenite, mislio govoriti kasnije u jednom općem osvrtu, držim opravdanim, da ih se iznese u vezi s prilikama Židova u Vojvodini. Jer od svih nas oni sve to najneposrednije i najjače imaju da iskuse. Oni su objekti eksploatacije i korupciji i partizanstvu. Njih se tretira kao gomilu, na koju se smije da djeluje i obmanjivanjem i prijetnjama. Njima se oduzeše škole, da im se docnije, a pred izbore, mogu obećavati. Podržaje ih se u jednome stanju građanske nesigurnosti, kako bi im se sustavno razdrobilo htijenje, e da ih se učini to lakše glasačima u prilog onih, koji imaju vlast u rukama, vlast, koju mogu da iskoriste kao ucjenu. Ne spominjem partija i organizacija; svejedno je, jesu li to radikali ili orjunaši. Jednako je amoralno i ružno, od koga god ovi metodi dolaze, koji na kraju idu za tim, da iz građana kušaju stvarati glasačko oruđe upravljano pritiskom, i da ih tako izvrgnu prezirnom prijekoru, da su glasali onamo, gdje je vlast — kao da su to činili od svoje volje, pa bilo i od oportunitizma!

Da se tome predusretne, bilo je pokušaja u Vojvodini, da se tamošnji Židovi organiziraju nacijsko-politički. Ovi pokušaji nijesu uspješni; izgleda da su došli prerano, jer su apelovali na generaciju, koja nije stigla da izgradi svojoj nacijskoj samosvijesti muževnu, uspravnu hrptenjaču. A bit će razlog i u tome, što vodeći muževi nacijskoga židovstva u Vojvodini nijesu našli odziva kod ostalih Židova naše države. Oni, koji su išli za tim ciljem, bili su sebi svijesni, da ni ovakvom organizacijom ne bi mogli postići uspjeha, koji bi se očitovao u zasebnoj listini i izvojevanju židovskog mandata u pravom znamenovanju riječi »židovski«. Ali oni su težili za tim, da židovstvo Vojvodine učine faktorom, s kojim ima da se računa, i to računa kao s jedinstvenom

cjelinom. Nije još, na žalost, hora za to. Ovakova organizacija mora da nastaje iz organske nužde. Nije dosta, da to traže spoljašnje prilike, kolikogod one to logično-nužno traže kao riješenje, koje bi značilo izlaz iz neopredijeljenosti i kolebanja, iz političkog osciliranja. Raštrkanost srazmjerno malog broja Židova otežava njihovo prikupljanje, ali ga još više otežava, pored ličnih momenata, neodlučnost tako zvanih »vodećih krugova«, koji nastavljaju tradicionalnu taktiku sporazumijevanja s vlasti od slučaja do slučaja pod cijenu sitnih pogodnosti, bez osvrtnja na cjelinu, a ne spoznaju, da puštajući nju s vida, na kraju moraju da oslabe i dijelove te cjeline.

I tu u tome kahalstvu sa uzanim vidokrugom sitnih saturiranih, očituje se opet nestašica sposobnosti političkoga opredjeljivanja, nestašica muževnosti, nesposobnost političkoga gledanja, koje bi obuhvatalo interes cjeline. Tako je mogla u Vojvodini da se desi pogreška, po mome shvatanju neoprostiva, da kao nosilac madžarske listine iz lične ambicije, koja ne mari ni za kakve obzire na židovsku cjelinu, figurira Židov, židovskoj javnosti tuđ i nepoznat. Za cijelo će — ako će — tek veoma maleni broj Židova glasati za nju; ali nije li besavjesno, da se ovakvim tjeranjem asimilantstva ad absurdum izaziva neistiniti dojam kao da ima ugledniji broj Židova, koji vezuju svoje bivstvo i dalje s Madžarstvom, kad je unapred očito, da se time nimalo ne će pomoći židovstvu? Kad se zna, da se redovno generalizuje, ako se radi o pogreškama Židova, čemu onda izazivati dojam, kao da ovo stavljanje jednog Židova na listine jedne druge narodne manjine znači, te bi to odgovaralo želji makar i manjega dijela vojvodanskih Židova? Ali nimalo nije čudoredno bolji pokušaj, da se Židovima Vojvodine sugeriše, te je država identična s izvjesnom partijom, pogotovo kad se to čini u tonu ulizice i dodvoravanja; u tome metodi prikrivena je prijetnja, pa je ovakav način snubljenja, kraj intelektualne snage vojvodanskih Židova, jedno očito omalovažavanje njihovo.

Galut ili Palestina

Piše dr. Wolfgang Weisl, Jeruzalem.

Na češkom Saveznom Vijeću vodila se duga, vrlo lijepa i duhovita rasprava o biću cionističke propagande. Ja sam u toj debati govorio o tome, da je od Herzlove smrti naša cionistička propaganda zašla u krivu kolotečinu, koja vodi u ponor.

Rekao sam — a to je izazvalo mnogo ogorčenja, ali malo shvaćanja — da je uzrok tome djelovanje Ahad Haamove kritike Herzlova cionizma.

Herzl propagovao je naime, čemu se danas smiju, cionizam kao riješenje židovskoga pitanja. Postavio je teoriju: Židovi propadaju uslijed djelovanja galuta. U nekim zemljama ih ubijaju, u drugima gospodarski uništavaju, a u nekim opet ih moralno i rasno kvare. Riješenje duševne, gospodarske i političke židovske nužde je emigracija masa u državu, gdje će Židovi sačinjavati većinu i moći će stoga da žive bez opasnosti. Kao mjesto te države konačno je izabrana Palestina.

Ova je ideja bila velikodušna, jasna i logično ispravna. Mladež joj se oduševljeno priključila. Imala je osjećaj, da se bori za vrlo velika, uzvišena dobra, ako propaguje riješenje, osiromašjelog naroda imigracijom masa u Palestinu. »Židovska država«, to je bio program. Tko je htio znati što je cionizam, mogao si je tu misao predočiti u jednoj riječi. I to je bila velika snaga naše tadanje propagande.

I tu počinje kritika Ahad Haama. Ahad Haam pokušao je da dokaže, da »židovska država« ne može da bude pomoć za židovsku nuždu. Ahad Haam razlagao je, da je »Palestina premalena«, da će se Palestina u dugogodišnjem, skupocijenom radu moći u najboljem slučaju tako daleko razviti, da primi pretek poroda židovskoga naroda. Mase židovskoga naroda trajno su osudjene, da žive izvan Palestine, i cionizam moći će im postati samo ono, što izraelski molitvenici zovu »nutarnja životna snaga naroda«. Naknada za moć naše Toře, koja navodno pada.

Ova teorija Ahad Haama imala je nešto zamamljiva i ispravnoga. Oslanjala se naime na činjenice i na ekonomske i političke prilike, kako ih je svaki vidio za vrijeme Ahad Haama, koji je htio da vidi, kako su još i danas momentano ispravne. Priznajem to bez daljnega. I ta teorija imala je veliku važnost za cionizam. Kad se iza Herzlove smrti činila neizvedivom velika koncepcija njegova riješenja, tad je slabije pokoljenje njegovih nasljednika veseljem prihvatilo mogućnost, da s manjim ciljem, koji su mogli realizirati i manji duhovi, udovolje zahtjevu probudjenih židovskih masa.

Taj manji cilj glasio je u teoriji Ahad Haama: »Ako se radi i u sporijem tempu za Palestinu, i ako se sabiru samo nekoliko kruna za Narodni Fond i kupi nekoliko kvadratnih metara zemljišta u Palestini, dakle nešto učini, o čemu svaki, koji razumno misli, zna i mora znati, da ne može stajati u ikakovom savezu sa oslobodjenjem židovskih masa, ipak veseli to prema iskustvu čovjeka, koji cionistički radi. Prema tome nije cilj rada: Herzlova židovska država, koja daje cionizmu njegovu nutarnju snagu, koja usređuje, već rad za samu Palestinu. Rad sam. I tako postaje Palestina, još prije no što je stvoren centrom židovskog života, radom za Palestinu faktorom oživljavanja u židovstvu.«

Ta teorija Ahad Haama držala je cionizam 10 godina od Herzlove smrti do početka svjetskoga rata. Veliki cilj bio je onda u istinu nedostiživ. Da nismo imali manji program, cionistička bi organizacija propala, kao i Ito. Ali pomalo promijenile su se prilike.

Rat i revolucija stvorili su novu omladinu, koja nije ništa više znala o Herzlu, a od Ahad Haama ništa naučila do li njegov: »Galut će vječno postojati«. Ruska revolucija privela je naše najbolje socijalizmu, koji je prema cionizmu stran ili neprijateljski. I neprestano ostavljaju nas nove čete oduševljenih mladih ljudi, jer vele: »Ako cionizam ima da služi samo tome, da par tisućama ili stotisućama ljudi stvori u Palestini domaju, tad je to jedna čisto humanitarna akcija. Možda nešto veća, no što bi je mogli provesti barun Hirsch ili barun Rothschild, ali nije socijalni čin.

Prema tome je za nas logična konzekvencija, da otklanjamo romantični eksperimenat naseljavanja neznatne manjine u Palestini i da sve svoje sile koncentriramo na to, da provedemo riješenje židovskog pitanja u zemljama, u kojima će Židovi vjerojatno stalno morati živjeti.

A mi cioniste moramo danas ipak sasvim otvoreno priznati, da je taj program apsolutno logičan i razuman. Da li se ovo spašenje židovskih masa pokušava pomoću internacionalnog organizovanog proletarijata, kao što to bundisti rade na nacijskoj podlozi ili asimilatorni srednjoevropski židovski socijalni demokrati na protunarodnoj podlozi, je stvar ukusa.

Opasno je za nas, da uistinu cionistički program od danas, kako ga shvaća većina srednjoevropskih cionista, nije ništa drugo no razdvojeni bundistički program. Bundizam na građanskom, ili ako hoćete na purgarskom temelju.

Svakom je cionisti »jasno«, da židovstvo u galutu mora i dalje opstajati. On to formulira u poznatoj formuli, samo snažno galutsko židovstvo može da izgradi Palestinu. Ako je vrlo konciliantan dodaje, samo jaka Palestina može da izdrži galut. (Samo ova posljednja rečenica odgovara pravom mišljenju Ahad Haama, i ovu rečenicu smatram ispravnom.)

Ali prva rečenica! Što to zapravo znači, da samo snažan egzil može da izgradi materinsku zemlju? Jaki galut ne treba Palestinu. Kad bi Židovima ovdje dobro išlo, kad bi ovdje živjeli nacionalno učvršćeni, tad ne bi imali razloga da traže Palestinu. Recimo dakle: Samo financijski jaki galut može da izgradi Palestinu.

To je bez sumnje ispravno. Ali — financijski jaki znači, da je mnogo novca raspoloživo za Palestinu. Ne, da se razviju i cvatu općinske institucije svete kehile Rostopcin ili Celovca. Da li će se morati zatvoriti menza judaica u Pragu ili Beču, ili da li će dalje opstajati, nije samo za Palestinu, već konačno i za galut sasvim svejedno. I kad cioniste — »da jačaju galut« — daju novaca primjerice za Rothschildovu bolnicu u Beču, jer bi se inače morala zatvoriti, tad oduzimlju taj novac Palestini i prouzrokuju kao ono u jeseni 1922. zatvaranje židovske bolnice u Tiberiasu, koja je po mome mišljenju mnogo važnija.

Prestanimo jednom praznim frazama. Što je židovskome narodu do toga, što je židovstvu Beča, da li će se jedan pacijenta operirati u Rothschildovoj bolnici ili u općoj? Pitat će me, da li da se ovdje napuste sve bolnice, škole i knjižnice itd., samo da se uzdrži Palestina?

Podsjećat će me na to, da je to priča o znamenitoj kravi, koju se nije htjelo musti, već su joj odrezali vimena, da čim brže dobiju mlijeko. Reći će mi, da je to kratkovidna politika, da će se izgubiti omladina itd.

Dragi prijatelji! Ja sve to znam. Znam, da svi mogući razlozi vojuju za to, a prije svega sentimentalni, da se uzdrži ono, što svaki od nas vidi pred svojim očima. Ali ja ne govorim o nekom principu, ne govorim o tome, da ćemo vječno i do najzadnjih generacija našega galutskoga pokoljenja tako raditi. Velim samo jedno, što vi ne vidite i što ne ćete da vidite, jer ste galutski Židovi:

»Palestina je u opasnosti!«

Tamo pada sada odluka o budućnosti židovstva. Sad i možda još u narednih 5 godina imat ćemo prilike, da radimo bez prevelikih zapreka. Ali — novi svjetski rat je pred vratima.

Vi to znadete.

Ali Vi ne znate, kojima opustošenjima može taj svjetski rat da izvrgne židovstvo pojedinih zemalja. Što danas prenesemo u Palestinu, to spašavamo od uništenja. Što danas kupujemo na zemljištu u Palestini i naseljavamo židovskim radnicima, to ostaje židovstvu ili barem može ostati židovstvu, ako ćemo iskoristiti kratko vrijeme, koje nam stoji na raspolaganju onako, kako je nužno. Sve snage i zadnji novčić za Palestinu. Ondje moramo danas da stvorimo centar — i tu rado preuzimam veliku riječ Ahad Haama — centar, koji će pored svijuh nemira zapadne politike održati mali ostatak našega naroda židovski i jevrejski, da se ondje naš narod opet obnovi, kad će propasti trula Evropa i pokopati sa njezinim od praha pocrnjelim ruševinama evropsko židovstvo.

Napoleon rekao je jednoć Austrijancima: »Vi bi dobili sve vaše bitke, kad bi one čete, koje upotrebljavate za pokrivanje vašeg eventualnoga uzmarka, upotrijebili za napadaj.«

Ne pravimo istu pogrješku kao austrijski generali! Ne hvatajmo se obim rukama kuće, što no se ruši, i ne pokušajmo onako uzgred s malim prstom lijeve ruke da sebi sagradimo novu kuću. Pitanje »Galut ili Palestina?« ne smije se zastrti s time, da kažemo, hoćemo oboje. Dok nije izgrađena Palestina, domaja za židovski narod ili barem za ostatak židovskoga naroda, koji treba da stvori novo pokoljenje, novi Izrael, postoji za nas samo jedan odgovor: Palestinu izgraditi i galut puštati da propadne, ako je doista zrio za propast.

A ima li on još životne snage — vjerujem i želim to — tad će galutsko židovstvo preživjeti i ovih 5 ili 10 godina, koje trebamo mi cijoniste, da postavimo jišuv u Palestini na sigurne temelje, koji su neovisni o inozemstvu. Čemu imade necijonističkih Židova? Oni, koji o Palestini ne će ništa da znadu, koji afirmiraju galut, još više no što to nažalost čine cijoniste? Umjesto da koncentrišemo naše sile na to da predobijemo dio tih masa za palestinski rad, bilo bi mnogo jednostavnije, da koncentrišemo svu našu snagu na Cijon i njegovu izgrađnju i da prepustimo galut drugima.

A ako je Palestina preturila najteže — tad dolazi olam haze. Ne ćemo pri tome mnogo izgubiti.

A kad je Palestina preturila najteže — tad ćemo još uvijek imati vremena, da vidamo rane, koje su galutu nanešene asimilatornom politikom.

Ali sad mora da se odlučimo. Moramo opet vjerovati, da je Herzl a ne Ahad Haam imao pravo, da je cijonizam riješenje židovskoga pitanja u tom smislu, da bez židovske države u Palestini židovstvo propada. Tad ćemo imati i snagu i odvažnost, da naš cilj osjećamo tako velikim, da se ne treba bojati konkurencije komunističke ideologije i pacifističkih internacionalnih pjesnika i njihovih kavanjskih privrženika, kao što je tomu sad slučaj kraj naše izbledjele propagande.

Jedna država, jedan narod, jedan jezik, jedan Bog... , to neka bude naš program i tad ćemo pobjediti.

I još jedno! Pitat će me se: »A što imaš reći na to, da je Palestina tako malena, da Palestina ne može da primi više od nekoliko milijuna ljudi?«

Vrlo ispravno. Uvjeravam vas, da znam kolika je Palestina i da znam da židovski narod broji 15 milijuna duša. Ali ponajprije: dok Palestina nije puna, do krajne granice puna, židovskim ljudima, ne trebamo sebi za to razbijati glavu.

A zatim: Hoću da vam otkrijem jednu tajnu. Palestina može da se poveća! Ne nasilnim sredstvima. Može se isto tako stvoriti židovski centar sa duševnim, gospodarskim i jevrejskim životom u Bajrutu, Damasku, Bagdadu i Kairu kao u Beču, Pragu, Berlinu i Varšavi. A protiv ovakovog galuta, koji je udaljen dva, tri ili deset automobilskih sati od granica Palestine, nemam ništa. O ovakovome galutu reći ću, da samim svojim opstojanjem jača Palestinu.

Vi ćete mi ali uzvratiti: »Govoriš o pet ili 10 godina, koje trebamo po tvome mišljenju za Palestinu. Kako dolaziš do te fantastičko niske brojke?«

Zato, jer predobro poznajem takozvani cijonistički rad u Evropi i dijelom u Aziji i Africi. Pregledajte svaki još jedanput vaš privatni (budžet izdataka! Kladam se, da ćete naći, da 9 puta toliko trošite za židovske galutske svrhe, no što dajete za Keren Hajesod i Keren Kajemet. Pokušajte jednom, da sve dajete za Palestinu i spoznat ćete vašu jakost.

S malim prstom lijeve ruke gradili ste do sad Palestinu. Upotrijebite jednom za to obje ruke, cijelo vaše srce i svu vašu volju, prekinite s mišlju, da su evropska židovstva vrijedna uzdržavanja i vidjet ćete pobjedu, prije no što bi se nadali.

Ako hoćete...

Weizman o arapsko-židovskim odnošajima

Zastupnik londonskog »Timesa« razgovarao je sa drom Weizmannom o njegovim dojmovima sa posljednjeg posjeta u Palestini. Izjave dra Weizmana izašle su u »Timesu« od 26. januara. U uvodu dotakao se izmišljenih vijesti, da se on kani povući i izjavio je, da bi ga samo oslabljeno zdravlje moglo na ovaj korak prisiliti; on će ali svakako izdržati do sastanka cijonističkog kongresa.

O prilikama u Palestini naveo je dr. Weizmann medju ostalim: U Palestini sam se zadržao otprilike šest tjedana, a skoro cijelo ovo vrijeme proveo sam kod High Commissionera. Imao sam prilike da proučim i obradim skoro sva palestinska pitanja, da ispitam rad, koji je u posljednje dvije godine otkako nisam više bio u Palestini izvršen. Imao sam i dostatno prilika da govorim s Arapima svih stranaka od ekstremista do umjerenih konzervativaca. Odnosaji Arapa i Židova su većim dijelom samo od lokalne važnosti, osim u gradovima kao Jeruzolim. Hajfa i Nablus arapsko pitanje ne izbija na površinu. Židovske kolonije, poglavito one najnovijeg datuma, nalaze se u prilično nemirnim predjelima, opkoljeni muslimanskim i krišćanskim selima, ne-

koje i na granici Transjordanije. Stoga nalazimo mnoga beduinska plemena u njihovom susjedstvu. Nuris, kolonija, koja je tek prije 16 mjeseci osnovana, isključivo od novih kolonista naseljena, koji tek malo arapski govore i ne poznaju običaje zemlje. A ipak još nije došlo do sukoba izmedju kolonista i njihovih susjeda. U prije 14 mjeseci osnovanom Malulu, u blizini Nazareta, su odnošaji prema susjednim arapskim kolonijama osobito dobri, tako da ako Arapima nešto ustreba, na pr. poljoprivrednih alata, oni iste traže od židovskih kolonista i obrnuto. Oni žive u prijateljstvu, posudjuju jedan drugome vode itd. Ne ću da tajim, da kod Arapa postoji strah i nepovjerenje povećano uslijed propagande na temelju političkih događaja kao na primjer kemalističke pobjede, boljševizma, promjene vlade u Italiji i Velikoj Britaniji pa i lozanske konferencije. Svi ti momenti vode do labilnosti položaja ne samo u Palestini nego i na ostalom susjednom istoku. Baš ova nesigurnost je uzrokom nemira u zemlji, ali se već opaža početak političke stabilnosti na blizom Istoku, pa ne sumnjam, da će jedna mudra i razborita administracija doprinijeti normalnim odnošajima izmedju Židova i Arapa.

Palestina proživljava ozbiljnu gospodarsku krizu koja u jednakoj mjeri tangira Židove i Arape. Palestina otvorena je svjetskom tržištu. Kanadsko i australsko brašno i maslac uspješno konkuriraju s palestinskim produktima. Posljedica toga je, da Felasima sve teže postaje da dovedu u suglasje izdatke i primitke. Uvoz za sad u velike nadmašuje izvoz. Ako ne će izvana priteći Palestini novaca i ako se zemlja ne će tako daleko razviti, da postane sposobna za konkurenciju na svjetskom tržištu, tad bi mogao gospodarski položaj Palestine postati vrlo ozbiljan. Za sad je sav novac, koji izvana dolazi, samo židovski novac. Držim, da Židovi — ne govorim tu samo o cijonistima već o svim Židovima svijeta — sada poprečno investiraju godišnje u Palestini bilo u formi javnih ili privatnih poduzeća oko 2 milijuna funti. Od tih 2 milijuna funti imaju u velikoj mjeri koristi i Arapi, a ovi su, koji čine snošljivim diskrepanciju izmedju uvoza i izvoza.

Ako će prestati političke trzavice, koje dolaze izvana, a Židovi moći kao dosad da nastave svoju saradnju s Arapima, tad će doskora nestati nepovjerenja i zemlja moći će da se razvije u miru. Odnosaj Židova prema britskoj upravu po mome je mišljenju bolji no prije dvije godine. Na obim stranama sve je danas strpljivije, ozbiljnije, uvažuju se problemi i pokazuje dobra volja i želja za zajednički rad. Mi doduše imademo nekih rekriminacija, tako prije svega strogi propisi glede useljavanja, ali sam općenito mogao ustanoviti, da su sadašnji odnošaji mnogo bolji no prijašnji.

Čuti i vidjeti

Piše: Jessie E. Sampter, Jeruzolim.

Što je godina u životu naše vječne zemlje? Ništa! Vraćam se nakon jednogodišnjeg odsustva u zagrljaj vječnih brijegova, koji omedjuju Jeruzolim i čini mi se, kao da ih nijesam nikad ostavila. Stare, raskidane pečine, stari

brijegovi i doline, što no se sjaju u svim bojama i koje pokrivaju guste sjene. Staro nebo, što se neprestano mijenja, a uvijek je veličanstveno lijepo i danju i noću. Može li se nebo promijeniti u jednoj godini? Vidim i starog arapskog ovčara — ili njegovog brata — u pradavnoj nošnji iz Jakovljeva vremena, koji pase svoja tamna narančasta stada ovaca sred klisura i pašnjaka.

I Židove se naziva vječnim narodom. Ali Židovi Palestine promijenili su se u toj godini.

Prva promjena, koju sam opazila, bila je fina razlika u raspoloženju, tako nježna i suptilna, da se gotovo ne može izraziti riječima. Gdje je prije bilo nervoznosti, nestalnosti i razdraženosti, koja se očitovala u bezgraničnoj kritici ostalih Židova, tu nalazim danas mir, strpljivost i neki osjećaj sigurnosti. To vrijedi o svim »novim« Židovima, od haluca, mladog radničkog pionira do pedika, činovnika vlade ili organizacije. Što je uzrok toj promjeni živaca? Možda je veća sigurnost vlade, ratifikacija mandata, koja pored svih razloga za nezadovoljstvo i tužbe ipak umiruje naša srca i potvrđuje naše najdalekosežnije nade. Možda — je to useljivanje halucim u većem broju.

Političko i gospodarsko pitanje haluca — više ili manje spretno iskorišćivanje stvari po nama cionistima ili po vladi — prekomplicirano je, a da se ovdje razloži ili da se uopće bez dubljeg studija mogu time baviti. Socijalna činjenica haluca svakom je očita. Hrabri mladi ljudi, bez bojazni, pametni a većinom i naobraženi, koji malo za sebe traže, a sve daju za izgradnju naše zemlje; koji ne će da priznaju da trpe, ni onda kad moraju da rade s gladnim želucem. To je pravilo. Upoznala sam ih. Ovakovih novo nadošlih ima u zemlji na tisuće. Nijesu svi junaci, a samo malo njih su sveci. Ali ovi akademičari rade svagdje, snažno i ponosno, kod gradnje cesta, na gradilištu, na polju. Neobrijani, u radnoj haljini, zadovoljni i veseli! Nije čudo, da su osramotili nestalnost i želju za zabađanjem u manje odvažnih Židova. Oni su zapravo naša sigurnost.

I pored svega, što se čuje protivnoga, vidi se svagdje velik napredak židovske trgovine i obrta. Da ne govorimo o gotovim kućama ili o onima, što se tek grade. Tel-Aviv nije za prepoznati. Raste kao nekoć New-York; što je prije godinu dana bila morska obala, sad je ulica. U Jeruzalimu, na jafanskoj cesti, gdje se nalaze sve moderne trgovine, ima danas dva put toliko židovskih trgovina, no lanjske godine i vidi se roba, koja je do sad bila nepoznata u zemlji. Izlozi sve više zadobiju ukusa. Židovske tvornice proizvadjaju potrebne produkte, koji nadju svoju prodju. Rade u velike, a kraj mašina stoje židovski radnici. (Čuje se, da je velik dio fabrika pred bankrotom, a isto tako se neprestano govori o deficitu cvatućih židovskih naseobina.) Ne razumijem što čujem, vidim ali, što vidim. Vidim da imade sve manje židovskih prosjaka, a sve više židovskih radnika. Vidim, da pitomci Hadase rade u cijeloj zemlji kao bolničari, vidim njezine klinike i humanitarne zavode. Kraj svega ovog napretka i rada i lijepoga raz-

vitka zar može da bude istinito, da nas židovski svijet doista ostavi na cjedilu. Ne! Ne mogu vjerovati što čujem.

Budućnost ruskoga židovstva

Interview s moskovskim rabinom Masom.

Saradnik »Canadaer Adler« imao je prilike, da u Moskvi govori s rabinom Masom, jednim od najpopularnijih muževa židovstva u Moskvi. Stan rabina Masa, koji se nalazi u 5 katu, cilj je svih Židova iz Moskve i najudaljenijih krajeva, koji dolaze da pred vjerskog vodju ruskog židovstva iznesu svoje tegobe. Siročad iza pogroma, bjegunci, imigranti, beskućnici, gladni, to je većina njegovih posjetnika. Njima pomaže i zborom: tvorom neumorni rabi, kojemu nijesu sve patnje carističkog režima. niti današnji vlastodršci mogli da umanje njegovu agilnost i pripravnost da pomogne.

Razgovor bio je vrlo živ i ticao se proganjanja cijonista i ortodoksa po sovjetskim oblasima. Rabin Maso drži, da bi velike židovske organizacije za pomoć u Americi, koje su pomogle sovjetskoj Rusiji u pobijanju gladi, mogle ishoditi kod ruske vlade, a da se ne umješaju u interne prilike Rusije, da prestaju veksacije Židova, jer bi inače ovim organizacijama kao židovskima bilo nemoguće da namaknu potrebna sredstva za pomoćno djelo u Rusiji. Zatim je pitao dopisnik: »Ne će li zatvaranje hedarim i ješivot, zabrana tiskanja hebrejskih knjiga, proganjanje cionističkog rada i cionističkih agitatora, emigracija židovske inteligencije i obamaganje normalnog socijalnog i kulturnog židovskog života za 5 ili 10 godina dovesti do potpune asimilacije ili do propasti ruskog židovstva, čija se mladja generacija, uslijed nedostatka nacionalnog i vjerskog odgoja uzgaja u antinacionalnoj i antivjerskoj atmosferi te se tako potpuno otadjuje židovstvu?«

Rabin Maso nije u tome pogledu pesimističan. Rekao je: »Židovi su narod čuda. Oni će preživjeti i ovu krizu. Što je stvoreno u dvije tisuće godina, ne da se uništiti u 10 godina. Položaj nije tako opasan kako se misli, premda je vrlo težak i krije u sebi mnoge opasne mogućnosti. Za vladu Kerjenskoga nastao je u Rusiji jak pokret krštenja, a sad započeo je baš protivni pokret. Sad uče mnogo više Židova hebrejski no prije revolucije. Narodni se duh širi među židovskom omladinom. Zabrana tiskanja hebrejskih knjiga je žalosno poglavlje, koje je nastalo iz abnormalnoga položaja, ali još nikad nijesu tehničke i mehaničke poteškoće zaplašile idealizam. Heder stvorio je i odmetnike, ali proganjanje hedera proizvelo je protivni učinak.«

Zatim se poveo razgovor o ekonom. položaju Židova u Rusiji. Na pitanje, da li je proletarska revolucija privela židovske mase produktivnom radu, odgovorio je rabin Maso, da su u pojedinim slučajevima promijenjeni životni uvjeti, ali o nekom pokretu s općim karakterom nema ni govora. Najnesretnija je institucija bez sumnje židovski komesarijat, jer ne dolazi u dotičaj sa židovskim masama i jer ga Židovi ne trpe. Današnji režim osigurava sigurnost i poredak. To se naročito

pokazalo za vrijeme velikog pogromskog vala. Kad bi se danas pokazali znaci, da koleba moć sovjeta, tad bi u ruskom židovstvu nastao silan val emigracije, divljij bijeg pred strašnim posljedicama sloma današnjeg režima. A ipak je moralni položaj Židova u Rusiji vrlo težak.

Razne vijesti

Keren Hajesod u Holandiji. Dne 20. januara bio je u Amsterdamu veliki Keren Hajesod-meeting, kojem je predsjedao dr. Vos. Obadva gosta, dr. Weizmann i Colonel Wedgwood bili su velikim oduševljenjem primljeni i slavljani. Colonel Wedgwood je između ostalog izvijestio, da kod svih poduzeća Engleska gleda na svoj vlastiti interes. Ako oni nastoje Palestinu naseliti narodom, koji je prijateljski raspoložen, to oni osiguraju svoje vlastite interese, pridrže si ključ za Istok. Velika Britanija treba Židove, kao što i Židovi Veliku Britaniju. Protiv antisemitizma može se uspjeti samo semitizmom. Halucim bi morali uživati pomoć svih Židova, a tome služi Keren Hajesod. Dr. Weizmann je govorio o boljim odnosima prema Arapima i o neusporedivim činima halucim. On si je preduzeo sakupiti 50.000 funta za industrijalna i druga poduzeća u Palestini, i on se s pouzdanjem obraća na holandske Židove za potporu. Na koncu je govorio predsjednik Keren Hajesoda u Holandiji, dr. L. E. Visser. — U ponedjeljak otputovali su dr. Weizmann i Colonel Wedgwood u Haag, gdje su također održali veliki meeting. — Posjet dra. Weizmanna je Keren Hajesodskoj kampanji i cionističkom pokretu u Holandiji dao novi impuls.

Dr. Weizmann kod holandijskog ministra vanjskih posala. Haag (J. C. B.) Predsjednik Cionističke svjetske organizacije dr. Weizmann imao je dulji razgovor s holandijskim ministrom vanjskih posala Jonkhsenom van Karnebeckom.

Barun Edmund Rothschild i Ruthenbergov projekt. Beč (J. C. B.) Inž. Robert Stricker, član Akcionog Odbora, koji se nedavno povratio sa sjednice Akcionog Komitea u Berlinu, javio je prigodom jedne cionističke skupštine u Berlinu, da se barun Edmund Rothschild formalno obvezao, da će predujmiti cijelu svotu, koja sad fali za provedenje poznatog projekta inž. Ruthenberga za iskorišćivanje vodenih snaga Palestine za elektrificiranje zemlje. Na taj način osigurana je provedba ovoga za razvitak Palestine nadasve važnog projekta.

Ramsay Macdonald o cionizmu. Vodja Labour-Party i Leader opozicije u Donjoj kući Ramsay Macdonald obradjivao je u političkom predavanju i pitanje Palestine. On je izjavio na temelju svojih vlastitih opažanja, da su židovski emigranti idealisti, koji su ponos i utjeha židovskog naroda. U čežnji za novim Jeruzalimom i za uskrsnućem židovskog naroda stavljaju čast svoju i svoje rase na obavljanje gradnja cesta, sušenje močvara i drugih poslova. Pokušava se sijati mržnja među Arape i Židove, ali ove većinom umjetno pravljene poteškoće mogu se razboritim postupkom prebroditi. Engleska ima neke dužnosti

prema Palestini, što se tiče Židova, koje ona ispuniti mora. Rušitelji mira kod kuće, koji traže jedan dan pustolovine, a drugi dan štednju, su za mir i čast zemlje velika pogibao. Za kršćanski Zapad je Palestina zamamna zemlja, a za ljude javnosti, koji su interesovani na politici bliskog Istoka, jest ona od neizmjerne važnosti. Nečasno je tvrditi, da troškovi, koje je Engleska prisiljena izdavati za čete u Palestini znače izdatke Engleske za Palestinu. Tamošnje čete nijesu vojska Palestine nego vojska bliskog Istoka. Ove izjave vodja opozicije u Donjoj kući su naišle u cionističkim krugovima na veliko odobrenje.

Težak položaj židovskih emigranata u Poljskoj. Varšava (J. C. B.) Američki konzul u Varšavi prestao je izdavati vizume ne samo onim poljskim emigrantima, koji pripadaju privilegovanim kategorijama, nego i ruskim emigrantima, koji se ne ubrajaju poljskoj kvoti. To je izazvalo medju ovdje sakupljenim emigrantima, medju kojima ima takodjer žena i djece, koji su svi spremjeni na put, strašnu paniku. U osobito kritičnom položaju su oni ruski i ukrajinski emigranti, koji posjeduju samo ograničenu dozvolu za boravak u Poljskoj i kojima prijeli sadao pasnost da budu prognani preko tako zvane »zelene granice« u Rusiju.

Kako korespondent J. C. B. iz sigurnog vrela saznaje, ta mjera američanskog konzula je represalija protiv poljske vlade, koja je oduzela koncesije nekim američkim parobrodskim društvima, medju njima takodjer i američkom državnom parobrodskom društvu »United States Lines«, jer njihovi brodovi ne ulaze u luku Gdansk. Poljski emigrantski ured stoji na tom stajalištu, da će put emigranata prolaziti kroz Gdansk.

Kako zastupnik J. C. B. nadalje saznaje, postoji izgled, da će se konflikt izmedju poljskog emigrantskog ureda i američkih parobrodskih udruženja što prije riješiti. Jedini nesretnici su židovski emigranti, koji žive u očajanju i panici.

Odgovor Sikorskog dru. Thonu. Varšava (J. C. B.) U svom odgovoru na govore u glavnoj raspravi, obazreo se ministar predsjednik Sikorski osobito na govor dra. Thona i rekao je, ja se ne ću sa zastupnikom dr. Thonom u pravom talmudističkom oštromlju naljecati, ja pitam samo: kako je izgledala neutralnost Židova za vrijeme rata? Nadalje, da zahtjev za osnutkom posebnih općina nije želja za povlašćicom? Ali i okolnost, kako Židovi u Poljskoj škandale kao pogrome izvikuju, — je povlašćica.

Ministar predsjednik obazreo se takodjer prema napadajima Georga Brandesa protiv Poljske, napomenuo je jednu tobožnju protupoljsku akciju američkih Židova i na svršetku je napomenuo da židovski nacionalni odbor u Poljskoj neprestano intervenira za Židove, koji nisu poljski državljani i da se sličnim intervencijama dapače na inozemna zašupstva u Poljskoj obraća.

Izveštaj američkog trgovačkog departementa o Palestini. Washington (J. C. B.) Trgovački departement Udruženih Država izdao je na 64 štampanih stranica izvještaj o ekonomskim prilikama u Palestini. Pisac brošure, bivši američki konzul u Jerusolimu, Edison J. Southard, dokazuje, da za sada nijesu baš najpovoljnije prilike za američanske trgovce u Palestini, no u vrlo blizoj budućnosti biti će

drugačije prilike. Uslijed vrlo povoljnih geografskih prilika moguće je da se Palestina razvije u veliki trgovački centar, budući da leži izmedju zapada i onih zemalja, koje leže medju Sredozemnim morom i Eufrotom, te važnim sjevero-zapadnim arapskim distriktom. Palestina bit će trgovinski centar za više no 3 milijuna ljudi spomenutih predjela. Konzul Southard ne sumnja, da će pučanstvo Palestine postati mnogo gušće uslijed imigracije iz srednje i istočne Evrope.

Na jednom drugom mjestu piše Southard: »Danas je doduše Palestina mala i rijetko naseljena zemlja. Rezultat rata je, da je Palestina pod takovim prilikama, da će ta zemlja postati važna i internacionalno velika trgovačka pozicija. Sve to ne smije da pusti s vida američki trgovački svijet. Čim se prilike poboljšaju, bit će Palestina središte trgovine za milijune ljudi u Sjever. Arabiji, distrikta od Damaska i druge dijelove južne Sirije, koji su odsječeni od Libanona.« Southard osim toga utvrđuje, da Palestina ima do 3 milijuna akra plodnog tla. Osobito ističe rad židovskih kolonista.

Ravnatelj trgovačkog departementa opravdava u predgovoru izdanje ovog pregleda, »što je interes za ovaj uski trak zemlje na Sredozemnom moru iz dana u dan veći.«

Komercijalni centar u Hajfi. Jeruzalim (J. C. B.) Po uzoru Jafe i Jeruzalima osnivaju židovski trgovci Hajfe takodjer jedan komercijalni centar. Zastupnik palestinske trgovine u Londonu osigurao je centru već zajam. Sa gradnjom trgovačkih kuća i magazina, započeti će se odmah nakon pesaha.

Slijedeće mjesto kongresa — Danzig. Danzig (J. C. B.) Kako izvijestitelj J. C. B-a u Danzigu iz mjerodavnih krugova doznaje, ima najviše izgleda, da će se u Danzigu održavati 13. cionistički kongres. Na sjednici Akcionog Odbora u Berlinu uzeta su u raspravi tri grada i to Beč, Bazel i Danzig kao mjesta, u kojima bi se imao održati kongres. Danzig se pokazao kao najzgodnije mjesto za kongres radi dobrih valutarnih prilika i radi toga, što nema poteškoća sa putnicima kod ulaza u Danzig. Ovdje se slijedećih dana očekuje jedna posebna komisija iz Berlina, koja ima da ispita prilike za održanje kongresa i da izabere lokal, u kojem će kongres da se održi.

Indeks cijena u Palestini u decembru 1922. U decembru pokazao se u Palestini u zaoštreno mjeri u industriji i trgovini manjak na poslovnom kapitalu. Dva najvažnija razloga jesu: 1. Okolnost, da su veliki kapitali uloženi u gradnji kuća i 2. činjenica, da je isplata plaća cionističkim činovnicima i učiteljima već nekoliko mjeseci u zastoju. Cijene su u decembru nešto pale i iznosile su 88.5% u početku 1922., dok su u novembru još 88.9% iznosile. Padanje cijena se najviše odnosilo na pojeftinjenje šećera, sira i mesa. Ekonomski položaj se tokom zadnjih mjeseci znatno poboljšao. Ispad žetve bit će skoro dvostruk nego prošle godine. Masline nisu uslijed slabih oborina dobro uspjemale, a naprotiv je berba naranča mnogo bolja nego prošle godine.

Iz Jugoslavije

PURIMSKA AKCIJA Ž. N. F-a.

U zadnjem broju objelodanili smo poziv direktorija Keren Kajemeta za Purimsku akciju, koja se ima ove godine provesti pod lozinkom

za Nordauov grad.

Pozivljemo još jednom sve naše povjerenike, da sve poduzmu, kako bi ovoj akciji osigurali što bolji uspjeh. Treba u svim mjestima prirediti zabave u korist Keren Kajemeta, valja iskoristiti starodrevni običaj Purima, te od svakoga Židova, koji toga dana rado daruje, tražiti prinos za Keren Kajemet.

Uvjereni smo, da će ovogodišnja Purimska akcija biti sa strane naših povjerenika tim savjesnije pripravljena, što je vezana o ime velikoga vode Maksa Nordaua, kome želi Uprava Keren Kajemeta da podiže vječan spomenik u Erec Jisraelu.

Povjerenici!

Purim je pred vratima. Samo Vašim i Vaših suradnika marom i trudom osigurat ćete uspjeh ove akcije. **Purimska akcija treba da donese najmanje 100.000 dinara,** iznos, koji se lakoćom može namaknuti, ako svaki ispuni svoju dužnost, ako iskoristi svečano raspoloženje i darežljivost Židova.

Uprava Keren Kajemeta
za Jugoslaviju.

ISKAZ NEPOVRAĆENIH ŠEKELBLOKOVA I POTVRDA SAVEZA ZA GODINU 5682.

Pozivaju se niže navedene mjesne organizacije, da povrate u iskazu navedene šekelblokove i blokove prinosa Saveza.

Mjesna organizacija	blokova	šekalim broj	blokova potvrda
Banjaluka	15	13001/150	15
Bihać	5	130651/700	5
Bijelina	1	138011/20	1
		131501/640	
Bjelovar	15	131651/660	17
Daruvar	7	132011/080	7
Dubrovnik	5	132211/260	5
Grubišnopolje	2	132311/330	2
		132831/880	
Niš	8	132891/920	8
Osijek	30	132941/3240	30
		133261/270	
Pakrac	3	133281/290	6
		133301/310	
		137681/700	
Piroć		5132271/80	5
		133651/70	
Požega	2	133411/430	2
Ruma		4133591/630	4
Sarajevo	120	133671/4670	120
		138121/320	
Sisak	8	134671/750	8
Skoplje	20	134751/950	20
Slatina	4	134951/990	4
Šabac	4	135031/070	4
Bos. Šamac	3	135071/100	3
Travnik	10	135101/200	10
Uljanik	2	135351/370	2
Varaždin	7	135371/440	7
Vinkovci	25	135441/690	25
Vršac			20
Zemun	10	136041/140	10
Zvornik	6	136221/280	6
Ada	7		7

Belackva	6	132571/590	6
		132791/820	
		132771 780	
Novisad	30	139571/670	15
		969131/330	15
Novi Vrbas	3	137851/70	2
		969121 130	
Pančevo	10	139321/420	10
Subotica	15	139421/570	15
Vel. Bečkerek	20	139671 870	20
Zombor	10	969001/100	10

Pismo haluca Altarca. Moric Altarc, jedan od naših halucim, koji je tek prije nekoliko mjeseca otišao u Palestinu, pisao je g. Avramu Atija su ovo pismo:

Tel Josef, 31. XII. 1922.

Dragi prijatelju!

Hoću da održim svoje obećanje, koje sam Ti na odlasku zadao; nu i ako sam sa prvim listom malo zakasnio, to se nadam, da se u buduću ne će dogoditi.

Sve ovo što sam vidio i što gledam, to je nemoguće prenijeti na papir, no ipak ću nastojati, da Ti dadem donekle jasnu sliku, u koliko je moguće, o svemu što sam vidio.

Pošto sam doputovao bez vizuma, to sam morao preko palestinsko-francuske granice »Metula«, da se prešvercujem. Prvi oveći grad u koji sam došao, blo je Tiberias, koji leži na jezeru Tiberias. Kada sam došao u grad, prvo sam opazio, da se u kućama govori samo hebrejski (osim arapski). Ja sam znao jako malo hebrejski, te sam bio kao izgubljen. Koga god sam nagovorio u njemačkom jeziku, dobio sam uvijek odgovor: »Bevakaša ivrit« ili »Ani jodea rak ivrit«, te sam se jako napatio, dok sam saznao za sjedište ureda.

Čovjek mora da upravo poludi od veselja kad čuje vojnika da govori hebrejski ili kad zove haluca, tada ga samo zove sa »Šema haver«. Odoh u jednu gostionu da objedujem, te za cijelo vrijeme nije se čula riječ »gospodin«, uvijek samo »haver«. Da, dragi prijatelju, u Erec Jisraelu je umrla riječ »gospodin«, je li on haluc, trgovac, vojnik, ili sam Weizmann i Sokolov, njega se samo naziva »haver«. Može li šta ljepše biti, nego kad čovjek vidi, gdje jevrejski vojnik pjeva skupa sa jevrejskim radnikom hebrejske pjesme? Ne! To su bili za mene prvi radosni trenuci, što mi je dala domovina.

Hodao sam i razgledao grad, te sam vidio jednu novu četvrt, u kojoj se gradi oko dvadeset do trideset kuća. Tu su ulice počele da budu šire, sredina za teretna kola, desna strana za laka auta, te lijeva za ljude. Sloga u gradu između Arapa i Židova je jako lijepa. Neka Ti bude dovoljno, kad Ti rečem, da većina arapskih trgovaca u gradu govore hebrejski.

Iz Tiberiasa sam otputovao u »Ejn Harod«, gdje sam stupio kao član u »Gdud avoda«. »Gdud avoda« je osnovao pokojni Trumpeldor, te je njen cilj širenje i organizovanje radnika u zemlji kao zajednica. Kad je osnovana, brojala je u svemu pedeset članova, a danas već broj preko sedam stotina.

Zemlja, na kojoj se sada radi, bila je prije godinu dana većinom močvarna, no nakon rada oko isušivanja i pošunljivanja je gotovo posve isušena, ukupno imada oko 30.000 dunama.

Pošto je istom nova zajednica, to je

razvijanje gospodarstva u punom toku. Blaga ima oko 180, nešto konja i mazgi (50—60). Radno je vrijeme osamsatno. Rad počinje u 6 sati u jutro, tada se svaki žuri na svoj posao; kovač u kovačnicu, postolar k cipelama, krojač krpjenju, zidar k zidanju itd. Svaki se žuri, da ne bi manje radio od 8 sati. Imademo i dječji dom (Vaši se ni iz daleka ne mogu usporediti s našima) tu se čuva dijete, dok je majka u poslu.

Kad sam vidio žene, kako rade naporni posao, tada nijesam vjerovao, da su te prije godinu ili dvije nosale steznik ili obuvale cipele od laka! Bolnica je isto sa stalnim liječnikom, koji je od američko-liječničke organizacije otpoisan. Sigurno ćeš se čuditi, kad Ti kažem, da imademo i nogometni klub. Da, dragi prijatelju, svaki dan se ovdje igra, nikad nismo umorni. Poslije večere nastaje istom veselje: tad se pjeva, igra i komedije zbijaju, da čovjek upravo sjaji od veselja, kad vidi da su to svi njegovi ljudi, njegov narod, njegova braća, a što je najljepše, svi su uvijek raspoloženi za svaku vragoliju.

Kada sam sve to vidio i gledao, tad sam rekao: Židovska domovina, židovska sloboda vaskrsava, a bude li to nakon svih tih borbi propalo, bude li Židov opet ostao bez domovine i slobode, tad će samo na Vas u galutu pasti krivnja i prokletstvo buduće generacije, budućih Židova.

Erec Jisrael se opet gradi i pored svih muka i bolesti. Baš ovih dana je bila komisija, koja hoće da otkupi jedan posjed od Arapa, pored nas, ali šta su mogli ljudi, kad nema novaca. Ljudi hoće da uposle, hoće da uvedu u zemlju ljude iz Poljske i Rumunjske, hoće da ih spasu iz propasti, ali šta mogu, kad su im ruke zavezane. Čemu njihova volja, kad novaca nema, koji je volja i sve?

Mi koji smo ovdje, mi halucim, mi smo sve žrtvovali: oca, majku, brata, sestru, zdravlje i mladost; sa svim tim smo se rastali i dali za vaskrsenje židovske domaje, dočim bogati Židovi ne mogu da se rastanu sa novcem, koji će opet steći, dočim mi, sve ono što smo dali — nikada. Ako je dao dobrostivo par sto kruna, to je za njega previše, i ako se po drugi put od njega ište, drekne na Tebe, da ga se već jednom pusti u miru, da je dosta dao. On ne zna, da to samo za sebe daje, ne zna, da kad bi pola svoga imetka dao, da bi ga to samo usrećilo, potpomogao bi gradnju svoje vlastite zemlje.

Jedina je dužnost svih Židova, da daju i svaki Židov mora da daje, jest prijatelju dragi, on mora dati ako ne će, da ga stigne prokletstvo sa ruševina domovine.

Uz srdačan Šalom!

Tvoj

Altarc.

Hamiša asar slava u Zagrebu. U srijedu, dne 31. januara, održana je u Jeronimskoj dvorani Hamiša asar slava u korist Židovskog Narodnog Fonda, koju su priredila omladinska udruženja u Zagrebu. Akademiju otvorio je g. dr. Heršković razloživši značenje Hamiša asar bišvata. Kad se u Erec Jisraelu opet obnavlja priroda treba Židovi da se sjete i Keren Kajemeta, čija je zadaća kupnja i amelioracija zemljišta u Erec Jisraelu, Oton Rechnitzer naglasio je u svo-

me govoru razliku između privatnog i nacionalnog kapitala, koji dolaze u obzir za kolonizaciju. Prošlost cionističkog pokreta pokazuje, da je uspjeh cionističkih težnja vezan uz namaknuće nacionalnog kapitala, koji uzato, što postavlja kolonizaciju na jednu solidnu bazu, bazu, poput one u naprednim državama, riješava u temelju i golemo socijalno pitanje. Cionistički pokret usprkos inercije jednog dijela židovstva i ekonomske propasti drugog dijela, širokih židovskih masa na istoku, ipak kroči, ma i polako, svome cilju. Za svaki uspjeh potrebna je čvrsta politička svijest židovskoga naroda i namaknuće novčanih sredstava (Keren Kajemet, Keren Hajesod).

Iza toga izveo je srednjoškolski odto »Makabia« proste vježbe i vježbe na ručama, koje su bile predmetom živog odobravanja.

Akademiju završila je pjevačka sekcija »Makabia« sa nekoliko lijepo i skladno otpjevanih pjesama, od kojih je bila najuspjelija »Jume, Jume«. Općinstvo burno je nagradilo naše pjevače, koji su uložili mnogo truda, pa je tek žalosno, da zbor, koji vrlo lijepo radi, još uvijek ima premalo članova.

Odaziv građanstva a i omladinskih krugova bio je dosta neznatan, pa se nadamo, da će omladina kod buduće svoje priredbe povesti življu agitaciju i bolju organizaciju.

Slijedeći dan išla je omladina, da sabire za Keren Kajemet te je do sada u Zagrebu sabrano 8000 dinara.

Purimski sjajni ples. Dne 4. o. m. priredilo je »Židovsko akademsko potporno društvo« u Zagrebu u prostorijama Glazbenoga Zavoda svoju Purimsku zabavu u korist židovske djačke menze. Velika kao i mala dvorana bile su vrlo ukusno, a kraj toga jednostavno iskičene. Za odmora pozdravio je tajnik društva Djuka Kohn goste, a naročito rektora gospodina profesora dra. Nenadića, pročelnika građanskoga odbora menze, savjetnika Š. A. Aleksandera, podpredsjednika bog. općine dra Šika i sve druge zastupnike pojedinih društava. U vrlo lijepom i oduljem govoru zahvalio se na pozdravu gosp. rektor Nenadić, zatim g. Aleksander i dr. Šik, a u ime djaštva zahvalio je g. A. Weissmann gospodinu rektoru na srdačne riječi koje je upravo židovskim akademčarima. Na žalost nije ples bio najbolje posjećen te neki krugovi i to oni, koji se inače svagdje vide, kao da nemaju razumijevanja za naše djaštvo, ni za njegovu najhumanitarniju instituciju, židovsku menzu. Kako čujemo materijalni je uspjeh zabave povoljan.

Palestinografski kurs nastavlja se u srijedu dne 14. o. m. u pol 9 sati na večer.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Šport i gimnastika

PROSTE MUSKE VJEZBE ZA ČLANSTVO VJEZBE ZA OMLADINSKI SLET

III.

I. 1. Zanožni stav desnom — ruke napred (dlanovi smjeraju dolje).

2. Pol okreta na desno priključenjem desne k lijevoj u temeljni stav — ruke najkraćim putem strance (dlanovi smjeraju dolje).

3. Ispad desnom strance — desnom rukom podbočili, lijevom najkraćim putem u vis (dlan smjera unutra).

4. Izdržaj.

II. 1. Noge ostaju na istom mjestu, samo desnu nogu spružiti, a lijevu popustiti u ispad lijevom — gornjim trupom naklon naprijed — ruke najkraćim putem naprijed, sad su ruke dolje, dotiču se prsti zemlje (dlanovi unutra).

2. Noge ostaju u istom položaju — trup uspraviti, ruke prekrstiti pred grudima tako, da zalaktice ostaju u vodoravnom položaju, prsti desne ruke dotiču lijevo rame, a od lijeve ruke desno rame.

3. Pol okreta na desno, okreće se na petama obih nogu, lijevu spružiti a desnu popustiti i tako dodješ u ispad desnom naprijed, ruke najkraćim putem spružiti strance.

4. Izdržaj.

III. 1. Odrzali se desnom, cijeli teret tijela drži lijeva noga i prednožili desnom — ruke

najkraćim putem naprijed gore (pješti osoviti, tako da dlanovi smjeraju gore.)

2. Uzmah desnom natrag, lijevu malo popustiti — trup okrenut za pol okreta na lijevo — ruke dolje na lijevo, pješti smjeraju unutra.

3. Pol okreta na desno, tako da doljnje tijelo i. j. noge čine pol okreta na desno i to na pelama u ispad desno strance — ruke u gornjem luku do u vis na lijevo, desna putuje dolje do podbočenja, a lijeva ostaje strance gore (dlan smjera van, pogled na lijevu ruku).

4. Izdržaj.

IV. 1. Odrzali se desnom u odnožni stav tako da cio teret tijela drži lijeva noga, a desna ostaje odnožna u zraku po prilici 10—15 centimetara od zemlje, trup okrenuti za četvrt okreta na lijevo, noge ostaju na istom mjestu, desnu ruku spružiti naprijed gore, a lijevom se podbočili, dlan smjera dolje, pogled na desnu ruku.

2. Raskročni stav desnom strance — trup okrenuti za četvrt okreta na desno — desnom doljnim lukom u vis, a lijevom najkraćim putem u vis, sad su obe ruke u visu, pogled za rukama, dlanovi smjeraju unutra.

3. Priključenjem desne noge k lijevoj u temeljni stav — ruke stranputice dolje u početni stav.

4. Izdržaj.

IV.

I. 1. Ruke strance u vis, pogled za rukama (dlanovi smjeraju unutra).

2. Trup okrenuti za pol okreta na desno, noge ostaju nepomično na svom mjestu — ruke najkraćim putem strance.

3. Trup okrenuti za pol okreta na desno — noge za pol okreta na desno, sa lijevom u zanožni stav — lijeva ruka u vis, a desna dolje (dlanovi smjeraju van).

4. Izdržaj.

III. 1. Odrzali se desne lijevoj u duboki čučanj, pete spojene — lijeva ruka najkraćim putem naprijed, desna najkraćim strance (dlanovi smjeraju dolje).

2. Dignuti se desnom, prednožit tako od prilike 10—15 cm. — ruke najkraćim putem skućiti natrag, tako da palci dotiču se šise, to jest lijeva ruka lijevoj sisi a desna desnoj (dlanovi smjeraju dolje).

3. Ispad desnom naprijed — ruke sunuti u vis (dlanovi smjeraju dolje).

4. Izdržaj.

IV. 1. Noge ostaju u istom položaju — trup okrenuti za pol okreta na lijevo — ruke doljnim lukom dolje na lijevo (sada izgleda, da lijeva je strance, a desna dolje unutra).

2. Trup okrenuti za pol okreta na desno — desnu nogu spružiti, lijevom u zanožni stav — ruke u vis van, dlanovi smjeraju unutra, pogled za rukama.

3. Priključenjem lijeve desnoj u stav pretinji — ruke stranputice dolje u temeljni stav.

4. Izdržaj.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Dnevno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
& Zagreb, za računa Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište koje ostali neotudjivim imetkom židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. svom kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franka. Prihodni neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leIsrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 3. od 25. januara do 7. februara 1923.

OPĆI DAROVI.

Novi Pazar: Tiferet Bahurim 20% od priredbe 131.25

Bjelina: Jevrejska općina bez specifikacije 1275.—

Osijek: Židovska omladina 15% čistog dobitka od Hanuka sijela 600.—, za prodane cigarete 50.—, Arthur Schiffer 10.—, Višak putnog troška za slet 5.—, Fritz Kohn za prvi red iz kemije 10.—, Šandor Steiner, Vukovar 7.50, Prodane karte 25.—, Gdja Finci izgubljena kartlaška partija 18.—, U Belom Manastiru skupljeno 26.25, Razno 4.50. Izr. gospojinsko društvo Osijek gornji grad od čistog prihoda svoje zabave 1000.—, Gdja Johana Braun sakupila u veselom društvu 125.—, Hulda Zaloscer dobivena oklada od Šeljka Kastl 100.—, Kohn 10.—, Almasy 10, Šteinitz 10.—, Zarkover 10.—, Schrenger 5, Rotter 5.—, Mayer 5.—, Heber 5.—, L. Konforti 20.— 2061.25

Zagreb: N. N. Za licitiranu čašu vina 10.—
D 3477.50

SKRABICE.

Zagreb: Ziga Neumann 283.25, A. Rosenberg 64.50, Herzberger 39.50 387.25

Križevci: Zora Hirschberger 106.15, Bne Israel 59.95, Šandor Goldschmied 42.—, Josip Goldberger 25.—, Samuel Grossmann 25, Robert Pscherhof 17.50, Jakob Hirschl 15.—, Marko Deutsch 15.—, Ivka Breyer 12.50, Mavro Deutsch 11.50, Ljudevit Strauss 10.25, Greta Schwartz 9.—, Ferdo Goldschmied 8.75, Ziga Klarić 4.50, Moses Schubinsky 2.75, Olga Buchsbaum 2.50, Dr. Maks Engl 2.50, Elvira Rotter 1.—, Leo Scheyer —.50 371.35

Novi Pazar: Jeroham Levi 12.—, Avram Izrael 4.—, Sadik A. Konforti 15.—, Sala-

mo H. Konforti 14.—, Jeroham A. Konforti 23.—, Menahem B. Moše 8.—, Menahem A. Montilja 10.—, Hajim Papo 11.—, Efraim B. Jakov 4.25, Samel B. Jakov 10.—, Cevi Konforti 20.—, Josef Papo 12.—, Josef Izrael 4, Lejoči B. Josef 15.—, Avram B. Moše 22.—, Izrael B. Jakov i braća 37.—, Ašer B. Rafael 10.—, Majir Danon 5.—, Josef Danon 19.—, Sinagoga 17.— 272.25

Bjelina: Josef Alkalay 12.75, Kalmo Alkalay 3.50, Kušo Alkalay 2.—, Rifka Iko Alkalay 33.—, Zadik Baruch sin 6.—, Kalmo Baruch sin 21.50, Bej Hakineset 25.50, Mošo Baruch sen. 12.50, Zadik Baruch ml. 2.50, Naslj. A. M. Danon 20.—, Avram Grünfeld 7.—, Mošo Hajon 26.—, Elika Kabiljo 16.—, Samuel Kraus 8.50, Rafael Levi 15.—, Simha Montilja 12.50, Jakob Perera 2.—, Josef Perera 21.—, Bernhard Salom 52.50, Avram Finzi 125.—, Židovska banka —.25 425.—

D 1455.85

NORDANOV GRAD.

Hamiša asar akcija židovske omladine.

Zagreb: Dio sabranog iznosa, specifikacija slijedi 7000.—
Stari Bečej: 550.—

D 7550.—

MASLINE.

Križevci: U Gaj mjesne cij. organizacije Križevci. Vera Deutsch za sretno ozdravljenje 8 m, Dio čistog dobitka Hanuka zabave na ime Zdenka Hirschl 12 m, Vilko Rotter priložio 10.— D ukupno 20 m 260.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Novi Pazar: Avram Izrael 1 m, Avram Izrael za spomen pok. oca Moša Izral 2 m,

Lejači B. Josef 1 m ukupno 4 masline 50.—
Osijek: Eugen Löbl izgubljena oklada prvi i drugi obrok 16 m. dr. Edmund Fischer izgubljena oklada 8 m. Sandor Ehrenfreund prig. Bar-micva svoga sina 10 m. ukupno 34 m 425.—

Zagreb: Sofija i Aleks. Semmitz u znak zahvalnosti dr. Steinu na ime istoga 8 m. Sakupljeno u gombaoni »Makabi« 33 m. D 418.75 ukupno 41 m 518.75

svoga 79 maslina D 993.75

Do sada darovano 7475 maslina za popunjavanje šume treba još 2525 maslina.

DAROVI KOD TORE.

Novi Pazar: Ašer B. Rafael 70.—, Binja B. Rafael 90.—, Aron Papo 10.—, Avram Izrael 10.—, Samuel B. Jakov 25.—, Aron Montilja 55.—, David Baruch 20.—, Salomo B. Efraim 10.—, Jakov B. Efraim 10.—, Cevi Konforti 10.—, Leon B. Rafael 20.—, Hisky Montilja 5.—, Isak B. Jakov 10.—, Elezer B. Jakov 5.—, Jakov Papo 15.—, Efraim B. Jakov 5.—, Jeroham Konforti 10.—, David Izrael 5.—, Jeroham Levi 15.—, Rahami Bahar 5.—, Menahem Izrael 5.—, Sadik I. Papo 10.—, Maric J. Papo 15.—, Moše B. Jakov 15.—, Josef Izrael 40.—, Josef Levi 12, Salomo H. Konforti 5.—, Sadik A. Konforti 25.—, Salomo B. Jakov 10.— 533.—

Split: Braća Morpurgo 15.—, Izrael L. Altarac 5.— 20.—

Zepče: Salamon Musafija 25.—

Osijek: Izidor Kohn 12.50, dr. I. Fürst 100, Teodor Weiss 10.—, Leopold Kraus 5.—, Feli Berger i supruga 100.—, Ljud. Kohn 250.—, Ervin Schön 25.— 502.50

D 1080.50

RADNIČKE KUĆE.

Osijek: Pali Ungar 30.—

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Zagreb: Tilika Rothmüller 111.— 111.—

Križevci: Helenka Pollak 75.—, Vlado Schwartz 58.50, Ivica Herrenstein 44.25, Elemer Sugar 30.50 208.25

Osijek: Haas Margita 100.—, Leo Fuchs 17.75, Alfred Stein 10.50, Kolar Zlatko 57.—, Ella Kaufmann 28.50, Lujó Salamon 36.50, Edgar Artmann 24.—, Ladislav Schreiber 30.—, Kata Mahler 60.50, Teodor Herzl 45.75, Laci Sternberg 28.50, Gerda Schwartz 63.—, Viktor Scheiber 31.—, Albert Fogel 50.—, Alfred Neumann 57.—, Leo Bröder 74.50, Ružica Hahn 141.25, Flora Montilja 24.50, Zdenko Haas 53.50, Rihard Frei 34.50 968.25

Split: Meno Allaras i Boris Perera 392.50, Danka Finci i Tina Hajon 455.50 848.—

Vršac: Bernat Benzion 37.—, Irena Weissberger 14.—, Sandor Molnar 33.50, Bandi Schreiber 97.75, Edit Steiner 23.75, Flora Blau 25.—, Tibor Weissberger 4.—, Kurli Adler 30.—, Berta Blau 25.—, Lacika Steiner 71.50, Miklos Balog 76.25, Joli Farkas

9.—, Laci Vig 40.50, Jenö Schwartz 103.75, Ernö Lebovics 39.—, Pišta Holländer 27.—, Gyula Kohn 49.—, Laszlo Herrenhein 20.—, Julius Aladar 4.—, Bandi Szekeley 96 826.—

D 2961.50

DAROVNA KNJIGA.

Novi Pazar: Prigodom zaruka Jakov Papo—Rašelom B. Binjamin sakupio M. Izrael 107.25. Prigodom vjenčanja Jakov Papo sa Rašelom B. Binjamin skupio Jos. Izrael 102.25 209.50

Mitrovica: Prigodom »Pidjon haben« u kući Mikše Förstnera daruju Mavro Perl 10, David Förstner 10.—, Samuel Förstner 10.—, dr. Frankfurter 10.—, B. Förstner 5.—, Pero Morgenstein 10.—, Mikša Förstner 10.—, Simon Morgenstein 5.— 70.—

Osijek: I. Platzner skupila prigodom vjenčanja Helle Platzner—ing. Ljudevitom Freundlich: Po Din. 100.— Emerich Steiner, Herman i Gizela Steiner, Adolf Mahler i supruga, Julije Fischer, Simo Wamoher, Ignjo Freundlich, ing. Ljudevit Freundlich, Marko Freundlich, Leopold Platzner, Oskar Freundlich, po D 50.— D. Freundlich, G. Steinitz, G.

Görög, po 25 E. Freundlich, po 10 A. Kohn. Prigodom posvele kuće g. Leopolda Platznera daruju Leopold Platzner 50.—, Herman Steiner 50.—, ing. Ljudevit Freundlich 50.—, Heinz Steiner 5.—, N. N. —25.— Prigodom zaruka Mella Klein—Arthur Spingarn skupljeno 260.—. Prigodom zaruka Anice Spivak—Slavko Adler skupljeno 150.— svega 1750.25

D 2029.75

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije	15.566.85
Srbije	1.196.—
Bosne	1.700.—
Vojvodine	1.376.—

D 19.838.85

Od 1. januara do 7. februara unišilo ukupno D 46.524.60.

ROBA.

Osijek: D 37.50

JUGOSLAVENSKA KOLONIJA.

Bijelina: Prigodom »Fadas« kod M. Semo 80.—. Na sijelu kod Buki Perera nakon sretnog povratka iz vojske 1146 D 226.—

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI.Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omotnog papiraVlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papiraTvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

SIDRO

Dioničko društvo za trgovinu željezom

Vlaška ul. 40 ZAGREB Telefon 69 12130

Šipkasto željezo - sortirano obručno željezo - Betonsko željezo - Ljevani štednjaci - Ljevane peći - Ljevana vratašca - Cin i lim sortirani - Pocičnani lim - Plinske cijevi - Cinkovni lim i t. d.

Jedno najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Gumene pete i
Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

VREĆE

iz jute, tekstilna i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posuđivanje nepremovnih ponjava

TAHEIA

Internacionalno transportno poduzeće

Jelačićev 23 ZAGREB Telefon 16-12

Carinsko - posrednička
poslovnica uskladištenja

D. M. C. artikli, te Aida Maria Lucia, umjetna svila (Kunstseide) kao i razni drugi pamuci. Kod većih naručba znatan popust! Kod specialne ve'etrgovine pamuka

Ferdo Schwarz i drug

Ilica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56

Brzajavni naslov: SVADRUG

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR.8

60

Dinara

Iznaša pretplata na cijelu godinu za naše glasilo

I^a Vapno (Kreč)

dobavlja iz vlastitih vapnara u Očuri i Novom Marofu

Sjedinjene krečane d. d.
u Zagrebu Bogovičeva ulica 3

Telefon broj 5-55 .: Brzajavi: Krečane, Zagreb

Produkcija 120 vagona mjesečno